

CAUZELE ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

octombrie 2008

Întârzierea nejustificată în executarea unei hotărâri judecătorești. Consecințe. Dreptul la un proces echitabil – art. 6 alin. (1) din Convenție

Speranța legitimă de a fi puși în posesia efectivă a terenului și eliberarea titlului de proprietate. Imposibilitatea de a obține executarea hotărârii judecătorești într-un termen rezonabil. Protecția proprietății – art. 1 din Protocolul nr. 1

1. Executarea unei hotărâri sau decizii, indiferent de instanță, face parte integrantă din «proces» în sensul art. 6 din Convenție și dacă dreptul de acces la un tribunal nu poate obliga un stat să execute fiecare hotărâre cu caracter civil, oricare ar fi și în orice circumstanțe, tot astfel refuzul sau omisiunea administrației de a o executa sau executarea ei cu întârziere lipsește garanțiile prevăzute de art. 6 de care a beneficiat justițiabilul în faza judiciară de orice rațiune de a fi.

În situația în care hotărârea definitivă din 21 decembrie 2001, care impunea autorităților locale să întocmească documentele necesare pentru punerea în posesie a reclamanților pe un teren similar cu cel deținut anterior de părțile interesate și să trimită documentația comisiei județene pentru validarea și eliberarea titlului de proprietate reclamanților, a fost executată la 19 octombrie 2007, întârzierea în executarea hotărârii definitive favorabilă reclamanților este imputabilă exclusiv autorităților locale și contravine art. 6 alin. (1) din Convenție: *încălcare*.

2. Hotărârea din 21 decembrie 2001 a oferit reclamanților «speranța legitimă» de a se vedea puși în posesia terenului în litigiu în mod efectiv și de a obține titlul de proprietate, situație în care creanța acestora este suficient stabilă pentru a constitui o «valoare patrimo-

nială», determinând aplicarea garanțiilor prevăzute la art. 1 din Protocolul nr. 1.

În consecință, imposibilitatea pentru reclamanți de a obține executarea hotărârii în cauză într-un termen rezonabil se analizează ca o atingere a dreptului acestora la respectarea bunurilor lor, iar împiedicarea reclamanților de peste șase ani de a-și exercita deplin toate atribuțiile dreptului de proprietate a presupus încălcarea principiului legalității, constatare care exclude examinarea justului echilibru între exigențele de interes general și imperativele apărării drepturilor individuale. Art. 1 din Protocolul nr. 1: *încălcare*.

Cauza *HANGANU împotriva României*,
cererea nr. 12848/05,
hotărârea din 14 octombrie 2008^{*)}

În cauza *Hanganu împotriva României*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Alvin Gyulumyan, Egbert Myjer, Luis López Guerra, Ann Power, judecători, și de Santiago Quesada, grefier de secție, după deliberarea din Camera de consiliu de la data de 23 septembrie 2008, pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 12848/05) îndreptată împotriva României, ai cărei doi resortisanți, dl. Nicolae Hanganu și d-na Ana Hanganu («reclamanții»), au sesizat Curtea la 16 martie 2005, în baza art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale («Convenția»).

2. Guvernul român («Guvernul») este reprezentat de agentul său, dl. R.-H. Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

^{*)} Traducere de *Cătălina Constantin*, consilier juridic, Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest.

3. Reclamanții se plâneau, în temeiul art. 6 alin. (1) din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1, de neexecutarea de către administrație a hotărârii definitive care dispunea eliberarea unui titlu de proprietate asupra unui teren.

4. La 5 septembrie 2007, președintele celei de-a treia secții a decis să comunice cererea Guvernului. Conform art. 29. alin. (3) din Convenție, s-a decis, în plus, să se examineze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamanții, Nicolae Hanganu și Ana Hanganu, s-au născut în 1937, respectiv în 1945 și locuiesc la Boțești.

A. Terenul reclamanților

6. La 22 august 1991, reclamanților li s-a eliberat un certificat de reconstituire a dreptului de proprietate al acestora asupra unui teren de 4.000 mp situat în comuna Girov. Aceștia afirmă a fi primit, la 13 mai 1992, un proces-verbal de punere în posesie, în temeiul certificatului mai sus menționat, fără a fi fost, cu toate acestea, pus efectiv în posesia terenului.

B. Demersurile în vederea repunerii în posesia terenului acestora

7. La 28 martie 2001, reclamanții au sesizat Judecătoria Piatra Neamț cu o acțiune în vederea obligării comisiei locale pentru aplicarea Legii nr. 18/1991 (denumită în continuare «comisia locală») să realizeze documentația necesară pentru punerea în posesia terenului în cauză. În fața judecătoriei, aceștia au solicitat, de asemenea, ca, în caz de neexecutare, primarul (S.D.), în calitate de președinte al comisiei locale, să fie condamnat să le plătească daune-interese în valoare de 500.000 lei vechi (adică echivalentul a 19 euro) pentru fiecare zi de întârziere în executare. În sprijinul cererii lor, aceștia au prezentat procesul-verbal de punere în posesie eliberat în 1992, precum și un al doilea proces-verbal eliberat la 1 iulie 1997 de aceeași comisie. În fine, aceștia au denunțat ocuparea terenului lor de către două terțe persoane, ceea ce determina imposibilitatea exercitării folosinței asupra bunului lor.

8. Prin hotărârea din 21 decembrie 2001, Judecătoria Piatra Neamț a admis în parte acțiunea reclamanților, a obligat comisia locală să realizeze documentația necesară pentru punerea lor în posesia unui teren de 4.619

mp intravilan în comuna Girov, pe un amplasament similar celui al terenului anterior deținut de către aceștia, de a trimite această documentație comisiei județene pentru validare și pentru a elibera reclamanților un titlu de proprietate în acest sens. De asemenea, instanța a impus comisiei locale să întocmească documentația pentru eliberarea unui titlu de proprietate în favoarea reclamanților pentru suprafața totală de 4 hectare de teren în aceeași comună. Instanța l-a condamnat pe S.D., în calitate de primar al comunei Girov, să plătească suma de 100.000 lei vechi (adică echivalentul a aproximativ 4 euro) pe zi de întârziere în executarea hotărârii. Nedeclarându-se apelul, hotărârea a rămas definitivă.

9. La 26 septembrie 2002, comisia județeană a eliberat reclamanților un titlu de proprietate pentru 4 hectare de teren în comuna Girov, repartizate între 1 hectar intravilan și 3 hectare extravilan. De asemenea, acest titlu de proprietate conținea cei 4.619 mp, menționați în dispozitivul hotărârii definitive din 21 decembrie 2001.

1. Acțiunea în anularea titlurilor de proprietate ale terților

10. Reclamanții au încercat fără succes să obțină executarea hotărârii definitive pronunțate în favoarea lor, întrucât un alt titlu de proprietate, care privește o parte a terenului acestora, fusese eliberat de către comisia locală în favoarea a două terțe persoane. La 6 ianuarie 2003, reclamanții au sesizat Judecătoria Piatra Neamț cu o nouă acțiune, de această dată formulată împotriva lui I.G. și I.A., în vederea anulării titlului de proprietate și a procesului-verbal de punere în posesie eliberate în favoarea acestor persoane.

11. La 15 aprilie 2004, Judecătoria Piatra Neamț, apreciind că lui I.G. și I.A. li se atribuiseră, pe nedrept, terenurile acestora, a anulat titlul de proprietate contestat și procesul-verbal de punere în posesie. Această hotărâre a rămas definitivă din cauza renunțării părților la recurs.

2. Cereri de executare a hotărârii din 21 decembrie 2001

12. În fața imposibilității de a solicita executarea hotărârii definitive din 21 decembrie 2001, reclamanții au deschis un dosar de executare silită pe lângă un executor judecătoresc. Aceștia au solicitat executarea silită a daunelor cominatorii impuse primarului (S.D.). Acesta a depus o contestație la executare în fața Judecătoriei Piatra Neamț. Acesta afirma a fi executat dispozitivul hotărârii definitive favorabile reclamanților.

13. Prin hotărârea din 19 august 2004, instanța a constatat că nicio probă care să ateste executarea hotărârii

definitive nu fusese depusă la dosar de către primar și a respins contestația acestuia ca neîntemeiată.

14. În urma unei acțiuni a primarului, prin hotărârea din 16 decembrie 2004, Tribunalul Neamț a respins cererea în executare silită formulată de către reclamant. Acesta reține că dispozițiile hotărârii definitive din 21 decembrie 2001 fuseseră executate și că, în orice împrejurare, S.D. nemaifiind primarul comunei Girov, daunele cominatorii erau imposibil de executat.

15. Concomitent, o nouă cerere de executare silită a fost depusă de către reclamant pe lângă un executor judecătoresc. În 2003, acesta a dispus poprirea conturilor primăriei Girov.

16. Prin hotărârea din 3 iunie 2004, Judecătoria Piatra Neamț a hotărât că modalitatea de calcul a penalității impuse primarului nu era corectă și că o nouă acțiune în justiție era necesară în acest sens. Astfel, aceasta a respins poprirea conturilor primăriei.

17. La 10 ianuarie 2005, în urma unui apel formulat de reclamant, tribunalul a confirmat hotărârea judecătorești. Acesta și-a motivat decizia prin existența hotărârii din 16 decembrie 2004, prin care se respinsese cererea în executare silită inițială.

18. Prin hotărârea din 24 octombrie 2005, Curtea de Apel Bacău, sesizată cu un recurs al părților interesate, a confirmat deciziile anterioare, reluând aceleași motive.

3. Eliberarea titlului de proprietate în favoarea reclamantilor

19. La 5 mai 2008, cu ocazia observațiilor ca răspuns la cele ale Guvernului cu privire la admisibilitatea și fondul cererii, reclamantii au informat Curtea cu privire la eliberarea, în martie 2008, a unui titlu de proprietate aferent terenului în litigiu, întocmit la 19 octombrie 2007. Guvernul a depus la dosar o copie a titlului. În observațiile din 5 mai 2008, reclamantii au confirmat eliberarea titlului de proprietate.

II. Dreptul intern aplicabil

20. Reglementarea internă aplicabilă privind executarea hotărârilor judecătorești, și anume extrase din Codul civil și Codul de procedură civilă și din Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, este prezentată în decizia *Roman și Hogeia împotriva României* (nr. 62959/00, 31 august 2004).

21. Extrase din Legile nr. 18/1991 privind fondul funciar, 169/1997 pentru modificarea Legii nr. 18/1991 și 29/1990 privind contenciosul administrativ sunt pre-

zentate în cauza *Sabin Popescu împotriva României* (nr. 48102/99, §§ 42-46, 2 martie 2004).

ÎN DREPT

22. Reclamantii s-au plâns de neexecutarea hotărârii definitive din 21 decembrie 2001, pronunțate de Judecătoria Piatra Neamț. Aceștia au invocat art. 6 alin. (1) din Convenția și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, astfel formulate în părțile aplicabile:

Art. 6 alin. (1)

„Orice persoană are dreptul la judecarea (...) a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială (...) care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...)”

Art. 1 din Protocolul nr. 1

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

23. Curtea constată că cererea nu este în mod manifest nefondată în sensul art. 35 alin. (3) din Convenție. Pe de altă parte, aceasta relevă că nu atrage niciun alt motiv de inadmisibilitate. Este necesar, așadar, să o declare admisibilă.

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 alin. (1) din Convenție

24. Guvernul consideră că dreptul la executarea unei hotărâri judecătorești nu este un drept absolut și invocă, prin chiar natura sa, o reglementare de către stat în temeiul marjei de apreciere de care dispune. Acesta subliniază eforturile desfășurate de autoritățile administrative în vederea executării hotărârii definitive favorabile reclamantilor, în special eliberarea, la 26 septembrie 2002 și 19 octombrie 2007, a unor titluri de proprietate privind terenul în litigiu.

25. Reclamantii combat teza Guvernului. Aceștia pretind că hotărârea definitivă din 21 decembrie 2001 nu a fost executată decât la capătul a șase ani după pronunțarea acesteia și aceasta după numeroasele proceduri pe care le declanșaseră. Aceștia susțin că eliberarea titlului de proprietate de la 26 septembrie 2002

nu a fost decât formală deoarece alte titluri de proprietate, privind o parte a terenului acestora, fuseseră eliberate în favoarea unor terțe persoane.

26. Curtea reamintește că, potrivit unei jurisprudențe constante, executarea unei hotărâri sau decizii, indiferent de instanță, trebuie să fie considerată ca făcând parte integrantă din «proces» în sensul art. 6 din Convenție (cauza *Hornsby împotriva Greciei*, hotărârea din 19 martie 1997, Culegere de hotărâri și decizii 1997-II, § 40). Pe de altă parte, admitând că dreptul de acces la un tribunal nu poate obliga un stat să execute fiecare hotărâre cu caracter civil, oricare ar fi și indiferent de circumstanțe (cauza *Sanglier împotriva Franței*, nr. 50342/99, § 39, 27 mai 2003), aceasta reiterează, în același timp, că, dacă administrația refuză sau omite să execute sau chiar întârzie să o facă, garanțiile prevăzute la art. 6 de care a beneficiat justițiabilul pe parcursul fazei judiciare a procedurii pierd orice rațiune de a fi (cauza *Hornsby*, precitată, § 41).

27. În continuare, Curtea reamintește a fi soluționat în numeroase rânduri cauze care ridică chestiuni asemănătoare celei din prezenta cauză, în care aceasta s-a pronunțat în sensul încălcării dreptului reclamanților la un acces efectiv la un tribunal din cauza executării tardive de către autorități a unor hotărâri definitive de condamnare a acestora, în temeiul Legii nr. 18/1991, să reconstituie dreptul de proprietate al persoanelor interesate asupra terenurilor (a se vedea, între altele, cauzele *Acatrinei împotriva României*, nr. 7114/02, §§ 37-44, 6 octombrie 2006, și *Gavrileanu împotriva României*, nr. 18037/02, §§ 36-46, 22 februarie 2002).

28. În cazul de față, Curtea consideră că Guvernul nu a furnizat niciun fapt sau argument convingător care să poată conduce la o concluzie diferită. În particular, aceasta remarcă faptul că hotărârea definitivă din 21 decembrie 2001 impunea autorităților locale să întocmească documentația necesară pentru punerea în posesie a reclamantului cu privire la un teren 4.619 mp intravilan în comuna Girov, pe un amplasament similar celui al terenului deținut anterior de către părțile interesate, de a trimite această documentație comisiei județene pentru validare și pentru a elibera reclamanților titlul de proprietate corespunzător. Aceeași hotărâre a obligat comisia locală să realizeze documentația pentru eliberarea unui titlu de proprietate în favoarea reclamanților pentru un teren de 4 hectare în aceeași comună. Curtea constată că Guvernul nu contestă faptul că un titlu de proprietate a fost eliberat numai la 19 octombrie 2007, în conformitate cu dispozitivul hotărârii definitive favorabile. Este necesar să se conchidă că, la această dată, prin demersul mai sus menționat,

autoritățile și-au îndeplinit obligațiile care decurg din această hotărâre, chestiunea ridicându-se numai în privința termenului de executare.

29. Curtea remarcă faptul că, chiar dacă autoritățile locale au eliberat la 26 septembrie 2002 un titlu de proprietate reclamanților (supra, § 9), această măsură de executare a fost numai formală, întrucât alte titluri de proprietate, privind o parte a terenului în litigiu fuseseră eliberate anterior de către aceleași autorități unor terțe persoane (supra, § 10).

30. Curtea nu ar putea ignora nici demersurile întreprinse de reclamanți în vederea obligării primarului comunei Girov să plătească daune cominatorii prevăzute pentru neexecutarea hotărârii definitive (supra, §§ 14-19), nici acțiunea în anularea titlului de proprietate și a procesului-verbal de punere în posesie eliberate în favoarea unor terți (supra, § 11).

31. Pe de altă parte, Curtea reamintește că a considerat deja că omisiunea autorităților de a se conforma într-un termen rezonabil unei decizii definitive poate determina încălcarea art. 6 alin. (1) din Convenție, mai ales atunci când obligația de a solicita executarea deciziei în cauză aparține unei autorități administrative (cauza *Acatrinei* precitată, § 40).

32. Or, Guvernul nu a prezentat niciun argument de natură să justifice întârzierea observată în cauză în executarea hotărârii definitive favorabile reclamanților. Curtea consideră, așadar, că această întârziere este imputabilă exclusiv autorităților locale.

33. Aceste elemente sunt suficiente Curții pentru a conchide că statul, prin intermediul organelor sale specializate, nu a desfășurat toate eforturile necesare, în vederea executării cu celeritate a hotărârii judecătorești pronunțate în favoarea reclamanților.

34. În consecință, a fost încălcat art. 6 alin. (1) din Convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

35. Reclamanții denunță o atingere adusă dreptului lor de proprietate din cauza neexecutării de către autoritatea administrativă competentă a hotărârii definitive pronunțate în favoarea lor. Aceștia invocă în acest sens art. 1 din Protocolul nr. 1, astfel formulat:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

36. Guvernul admite că reclamanții aveau dreptul, în temeiul hotărârii definitive din 21 decembrie 2001, la punerea în posesie cu privire la o suprafață de 4 hectare de teren, dar acesta apreciază că autoritățile locale depuseseră toate eforturile necesare, în vederea respectării dispozitivului acestei hotărâri.

37. Reclamanții subliniază că executarea hotărârii definitive din 21 decembrie 2001 a intervenit numai la capătul a șase ani și că această situație s-a aflat la originea a numeroase prejudicii.

38. Curtea remarcă, fără dificultate, că hotărârea din 21 decembrie 2001 a oferit reclamanților «speranța legitimă» de a se vedea efectiv puși în posesia terenului în litigiu și de a obține titlul de proprietate (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauzele *Abăluță împotriva României*, nr. 77195/01, § 55, 15 iunie 2006, și *Tacea împotriva României*, nr. 746/02, § 37, 29 septembrie 2005). În aceste condiții, creanța acestora era suficient stabilită pentru a constitui o «valoare patrimonială», determinând aplicarea garanțiilor prevăzute la art. 1 din Protocolul nr. 1.

39. Curtea apreciază că imposibilitatea pentru reclamanți de a obține executarea hotărârii în cauză într-un termen rezonabil se analizează ca o atingere adusă dreptului acestora la respectarea bunurilor lor, care intră sub incidența primei teze a primului paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1 (cauza *Acatrinei*, precitată, § 51).

40. Astfel, aceasta consideră că reclamanții au suferit un prejudiciu din cauza întârzierii în executare, deoarece pe parcursul a peste șase ani, aceștia nu au putut exercita pe deplin toate atributele dreptului de proprietate (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauza *Sabin Popescu*, precitată, §§ 80 și 81).

41. Pe de altă parte, Curtea remarcă faptul că Guvernul nu a oferit nicio justificare valabilă pentru atingerea cauzată prin neexecutarea într-un termen rezonabil a hotărârii judecătorești pronunțate în cauză; această neexecutare era, așadar, arbitrară și a presupus încălcarea principiului legalității. O asemenea concluzie dispensează Curtea de a examina dacă justul echilibru a fost menținut între exigențele de interes general și imperativele apărării drepturilor individuale ale reclamanților (cauza *Metaxas împotriva Greciei*, nr. 8415/02, § 13, 27 mai 2004).

42. În consecință, a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

43. Conform art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

44. Reclamanții solicită pentru prejudiciu material suma de 70.000 euro, întemeindu-se pe beneficiul nerealizat rezultat din imposibilitatea, pe parcursul a șapte ani, de a exploata terenul în litigiu. În ceea ce privește prejudiciul moral, aceștia pretind a fi suferit din cauza neexecutării hotărârii definitive pronunțate în favoarea lor, situație care a determinat, ținând seama de vârsta avansată a acestora, o slăbire a sănătății lor. Aceștia lasă la aprecierea Curții cuantumul care urmează a se acorda pentru repararea acestui prejudiciu.

45. Guvernul insistă cu privire la demersurile efectuate de către autoritățile locale, în vederea executării hotărârii definitive favorabile reclamanților și, în special, cu privire la eliberarea unor titluri de proprietate asupra terenului în litigiu. În privința sumei solicitate de reclamanți cu titlu de prejudiciu material, Guvernul invocă jurisprudența *Buzatu împotriva României* (nr. 34642/97, § 18, 27 ianuarie 2005) în ceea ce privește caracterul speculativ al randamentului unei locațiuni a bunului în litigiu și jurisprudența *Ion Cetina și Ion împotriva României* (nr. 73706/01, § 55, 14 februarie 2008), în ceea ce privește absența documentelor justificative pertinente pentru pretențiile expuse. În ceea ce privește prejudiciul moral, Guvernul consideră că nu există nicio legătură de cauzalitate care să justifice acordarea unei sume cu acest titlu.

46. Curtea reamintește că, în cazul de față, s-a pronunțat în sensul încălcării art. 6 alin. (1) și a art. 1 din Protocolul nr. 1 prin faptul că hotărârea din 21 decembrie 2001 a fost executată cu o întârziere de șase ani și că această situație este imputabilă statului.

47. În ceea ce privește beneficiul nerealizat cauzat prin executarea tardivă a hotărârii definitive, Curtea observă că, deși aceștia fuseseră informați la 2 aprilie 2008 cu privire la exigențele impuse prin art. 60 din Regulamentul Curții în privința cererilor de reparație echitabilă, reclamanții nu au însoțit pretențiile de documente justificative. Astfel, aceștia nu au trimis nici expertiza și nici hotărârea judecătorească eventuală de susținere a

cuantumului prejudiciului. Prin urmare, în absența documentelor justificative pertinente, Curtea nu ar putea specula cu privire la valoarea beneficiului nerealizat. Nu este cazul, așadar, să se acorde reclamanților o despăgubire cu acest titlu [cauza *Dragne și alții împotriva României* (reparație echitabilă), nr. 78047/01, § 18, 16 noiembrie 2006].

48. Cu toate acestea, Curtea consideră că reclamanții au suferit un prejudiciu moral, în special din cauza frustrării provocate de întârzierea în executarea hotărârii pronunțate în favoarea acestora și că acest prejudiciu nu este compensat suficient printr-o constatare a încălcării.

49. În aceste împrejurări, având în vedere ansamblul elementelor care se află la dispoziția sa și statuând în echitate, conform art. 41 din Convenție, Curtea acordă fiecăruia dintre reclamanți suma de 4.000 euro pentru prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

50. De asemenea, reclamanții solicită suma de 3.364 euro pentru cheltuieli de judecată efectuate în fața instanțelor interne în vederea executării hotărârii definitive favorabile. Aceștia furnizează copii ale chitanțelor privind taxele de timbru și cheltuielile de corespondență pentru o valoare de aproximativ 100 euro.

51. Guvernul observă că reclamanții nu au furnizat documente justificative decât pentru o parte a cheltuielilor de judecată efectuate, fără temei, și face trimitere la jurisprudența Curții, conform căreia, în absența unor documente justificative, trebuie să se înlăture pretențiile reclamanților.

52. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al cuantumului lor. În cazul de față, Curtea observă că reclamanții nu au furnizat documente justificative pentru majoritatea cheltuielilor de judecată efectuate fără temei. În schimb, în ceea ce privește documentele justificative furnizate, Curtea apreciază, pe baza documentelor de la dosar, că părțile interesate au efectuat în mod necesar cheltuieli pentru executarea hotărârii definitive. Ținând seama de elementele aflate la dispoziția sa și de criteriile mai sus menționate, Curtea apreciază rezonabilă suma de 100 euro cu titlu de cheltuieli de judecată și o acordă în comun reclamanților.

C. Dobânzi

53. Curtea hotărăște să aplice majorările de întârziere echivalente cu rata dobânzii pentru facilitarea de credit

marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Declară cererea admisibilă;
2. Hotărăște că a fost încălcat art. 6 alin. (1) din Convenție;
3. Hotărăște că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. Hotărăște
  - a) că statul pârât trebuie să plătească fiecăruia dintre reclamanți, în termen de trei luni de data la care hotărârea va rămâne definitivă, în temeiul art. 44 alin. (2) din Convenție, suma de 4.000 euro (patru mii euro) pentru prejudiciu moral și, conjunct, suma de 100 euro (o sută euro) pentru cheltuieli de judecată;
  - b) că sumele în cauză urmează a se converti în moneda statului pârât la cursul de schimb aplicabil la data reglementării și că este necesar să se adauge la acestea orice altă sumă care poate fi datorată cu titlu de impozit;
  - c) că, începând de la data expirării termenului amintit și până la momentul efectuării plății, aceste sume vor fi majorate cu o dobândă simplă, a cărei rată este egală cu rata dobânzii pentru facilitarea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte procentuale;
5. Respinge cererea de reparație echitabilă pentru rest.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la data de 14 octombrie 2008, în aplicarea art. 77 alin. (2) și (3) din Regulament.

Santiago Quesada

Grefier

Josep Casadevall

Președinte

Neplata taxei de timbru în apel și recurs. Reclamant încarcerat. Obligația instanței. Garanții procesuale. Dreptul la un proces echitabil – art. 6 alin. (1) din Convenție Interdicție totală și absolută a exercitării drepturilor părintești prin efectul legii, fără controlul instanței. Dreptul la respectarea vieții de familie – art. 8 din Convenție.

Dreptul la un recurs efectiv – art. 13 din Convenție

1. Din moment ce reclamantul a obținut o hotărâre pe fond, garanțiile fundamentale prevăzute la art. 6 alin. (1) din Convenție trebuiau a fi respectate și în apel și recurs, instanțele trebuind a-i fi explicat acestuia consecințele neplății taxei de timbru ori posibilitatea de a fi exonerat la cerere de plata ei, cu atât mai mult cu cât, deși modică, suma de bani impusă cu titlu de taxă de timbru nu putea fi achitată de reclamant, care era încarcerat și nu dispunea de niciun mijloc propriu de a o procura, iar pe de altă parte miza procesului era extrem de importantă pentru acesta – dreptul de vizită a copilului ce antrena și examinarea interesului superior al acestuia – și reprezenta unicul mijloc procesual de a-l valorifica.

În consecință, anularea apelului și recursului ca netimbrate, chiar în condițiile în care instanța de apel i-a acordat două termene pentru plata ei, constituie o îngădire a dreptului de acces la un tribunal, contrar dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Convenție: *încălcare*.

2. Deși infracțiunea pentru care reclamantul a fost condamnat era gravă și chiar presupunând că aceasta a putut justifica retragerea drepturilor părintești, instanțele au aplicat interdicția în mod automat, nu a fost apreciat interesul minorului și nici lipsa de demnitate a reclamantului pentru a-i interzice exercițiul drepturilor părintești. Nu s-a stabilit corelația între faptele cauzei pentru a justifica măsura decisă. Mai mult, atribuirea implicită ulterioară a custodiei copilului, în condițiile în care reclamantul se afla încă sub interdicția drepturilor părintești, fără a justifica măsura printr-o schimbare oarecare la nivel de autoritate morală exercitată de reclamant asupra copilului său, chiar dacă reprezintă consecința alinierii jurisprudenței române la cea europeană (aplicarea hotărârii *Sabou și Pîrcălab împotriva României*, pronunțată după cinci ani de la data interdicției aplicate reclamantului), reprezintă, cel puțin până la acest moment, lipsa unei căi de recurs efectiv împotriva inter-

dicției automate de exercitare a drepturilor părintești.

Situația în cauză este continuă, decizia de privare a reclamantului de drepturile părintești fiind contrară Convenției. Astfel, după adoptarea hotărârii de la 17 noiembrie 1999, reclamantul nu a avut nicio posibilitate de a-și exercita drepturile părintești; curatela copilului a fost decisă fără ca acesta să-și poată exprima poziția cu privire la instituirea sa; interdicția drepturilor părintești a fost utilizată în 2004 de Direcția pentru protecția copilului ca argument de neintervenție în situația copilului; copilul a părăsit teritoriul în 2005 către Spania fără acordul reclamantului. Toate acestea sunt elemente care conferă privării reclamantului de drepturile părintești un caracter continuu, contrar art. 8 și art. 13 din Convenție: *încălcare*.

Cauza IORDACHE împotriva României,
cererea nr. 6817/02,
hotărârea din 14 octombrie 2008⁷⁾

În cauza *Iordache împotriva României*, Curtea europeană a drepturilor omului (Secția a III-a), într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Ann Power, judecători, și de Santiago Quesada, grefier de secție, după deliberarea din Camera de consiliu de la data de 23 septembrie 2008, pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 6817/02) îndeptată împotriva României, al cărei resortisant, dl. Florian Iordache («reclamantul»), a sesizat Curtea la 17 iunie 2001, în baza art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale («Convenția»).

2. Reclamantul, căruia i s-a admis beneficiul asistenței judiciare, este reprezentat de d-na Nicoleta Popescu, avocat în București. Guvernul român («Guvernul») este reprezentat de agentul său, dl. Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

⁷⁾ Traducere de Cătălina Constantin, consilier juridic, Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest.

3. Reclamantul pretinde, în special, o atingere a dreptul său de acces la un tribunal din cauza respingerii acțiunii sale, datorită neachitarii taxelor de timbru, precum și o atingere a dreptului acestuia la respectarea vieții de familie, în măsura în care i s-au interzis drepturile părintești ca urmare a unei condamnări penale, și instanțele au refuzat să îi acorde drept de vizită. În fine, acesta pretinde a nu dispune de niciun recurs efectiv pentru a reclama interzicerea drepturilor sale părintești.

4. La 18 ianuarie 2006, Curtea a decis să comunice plângerile de mai sus Guvernului. Conform art. 29 alin. (3) din Convenție, Curtea a decis, în plus, să se examineze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei. În aceeași zi, Curtea a decis să trateze cererea cu prioritate, în aplicarea art. 41 din Regulamentul Curții.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamantul s-a născut în 1966 și locuiește la Giurgiu.

A. Procedura penală împotriva reclamantului

6. La 9 septembrie 1998, printr-o ordonanță a parchetului de pe lângă Tribunalul Giurgiu, reclamantul a fost pus sub urmărire penală pentru omor asupra lui M.U., concubinul soției sale V.I. În aceeași zi, acesta a fost plasat în arest preventiv.

7. Prin rechizitoriul din 27 octombrie 1998, parchetul a trimis reclamantul în fața Tribunalului București pentru acuzațiile menționate în ordonanța de punere în mișcare a acțiunii penale. Parchetul a reținut că, la 8 septembrie 1998, însoțit de alte persoane (martorii) și de fiul său minor, reclamantul se deplasase cu mașina la casa victimei, la fața locului, izbucnise o altercație, iar partea în cauză aplicase mai multe lovituri de cuțit lui M.U., care i-au fost fatale acestuia. În continuare, reclamantul se urcase din nou în mașină și arătase cuțitul martorilor.

8. Prin hotărârea din 29 martie 1999, Tribunalul Giurgiu a condamnat reclamantul la o pedeapsă de douăzeci de ani închisoare însoțită automat de pedeapsa accesorie prevăzută la art. 71 și art. 64, coroborate, din Codul penal, inclusiv interdicția de a exercita autoritatea părintească pe parcursul detenției. Instanța a confirmat în mare parte constatările parchetului.

9. Hotărârea a fost confirmată de Curtea de Apel București la 26 mai 1999, apoi de Curtea Supremă de Justiție, prin hotărârea definitivă din 17 noiembrie 1999.

10. Prin hotărârea din 23 octombrie 2000, Tribunalul Giurgiu a respins cererea de revizuire introdusă de reclamant. Hotărârea a fost confirmată de Curtea de Apel București la 8 ianuarie 2001, precum și de Curtea Supremă de Justiție, prin hotărârea definitivă din 24 aprilie 2001.

11. La 29 mai 2007, comisia pentru individualizarea pedepselor a modificat regimul de executare a pedepsei reclamantului, care a trecut de la regimul semideschis la regimul de maximă siguranță. Prin decizia din 21 iunie 2007, contestația formulată de reclamant în temeiul Legii nr. 275/2006 a fost respinsă de judecătorul delegat, care a reținut că nu erau îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru executarea pedepsei în regim semideschis. Prin hotărârea din 6 septembrie 2007, Judecătoria Giurgiu a confirmat decizia judecătorului delegat.

12. Prin hotărârea din 12 iulie 2007, Judecătoria Giurgiu a respins cererea reclamantului prin care urmărea suspendarea executării pedepsei sale. Întemeindu-se pe o expertiză medico-legală, instanța a decis că starea de sănătate nu era incompatibilă cu regimul închis de detenție.

B. Proceduri cu privire la M.I., fiul minor al reclamantului

1. Divorțul părinților

13. La 25 ianuarie 1999, Judecătoria Giurgiu a pronunțat divorțul reclamantului și al lui V.I.

14. Instanța a atribuit fostei soții a reclamantului custodia copilului său minor, M.I., născut la 15 decembrie 1993. În plus, aceasta a obligat reclamantul la plata unei pensii alimentare fiului acestuia.

2. Acțiunea pentru stabilirea dreptului de vizită

15. În 2000, reclamantul a introdus o acțiune împotriva fostei sale soții în fața Judecătoriei Giurgiu, în vederea obținerii unui drept de vizită în privința fiului său, pe care nu îl văzuse de la încarcerarea sa de la 9 septembrie 1998.

16. Prin hotărârea din 16 octombrie 2000, Judecătoria Giurgiu a respins cererea acestuia. Instanța a hotărât că mama copilului nu putea fi constrânsă să îl aducă pe acesta la închisoare.

17. Reclamantul a formulat apel împotriva acestei hotărâri și a solicitat tribunalului să îi permită fratelui său să însoțească copilul în timpul vizitelor. Cererea de apel a fost înregistrată de Tribunalul Giurgiu la 29 ianuarie 2001. La 19 februarie 2001, cu ocazia primei